

2007-2010: Yeni Vesayet Rejiminin Kurumsallaşması

Taylan Tosun

Türkiye’de 2007-2010 dönemini karakterize eden en önemli gelişme, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşundan bu yana gücünü koruyan “askeri vesayet rejiminin” belirli ölçüde geriletilmesi ve sivil güç odaklarının iktidardan daha fazla pay almaya başlaması oldu.

AKP Hükümeti askeri vesayeti geriletirken hiç kuşkusuz dış koşulların kendi lehine olmasından yararlandı: Özellikle 2007’lerde Avrupa Birliği (AB) üyelik süreci hâlâ gündemdeydi ve Türkiye’yi Ortadoğu’ya “Müslüman, demokratik ve laik” bir ülke modeli olarak sunmaya çalışan ABD, Türkiye’de artık darbe istemiyordu. İç kamuoyunun demokratikleşme özlemleri, özellikle Kürtler ve İslami kesimlerin askeri darbelerle açık muhalefeti, AKP ve Gülen Cemaati’nin askerlere karşı peş peşe açtığı davalara güçlü bir meşruiyet sağladı.

Bununla birlikte, bugünden bakıldığında asıl üzerinde durulması gereken noktanın şu olduğu görülüyor: Ergenekon, Balyoz, Askeri Casusluk gibi davalar –askeri vesayeti geriletmekle birlikte– gerçek bir demokratikleşme sağlamadı. Aksine, polis ve yargı merkezli yeni ve bu kez “sivil” güç odaklarının daha fazla pay sahibi olduğu farklı bir vesayet rejiminin kurulmasına yol açtı.

Biz bu yazıda 2007-2010 döneminde askeri vesayetin görece olarak geriletilmesinden doğan boşluğun yine otoriter, alabildiğine anti-demokratik, kişi hak ve özgürlüklerini hiçe sayan ve her türlü toplumsal muhalefeti bastırmak üzere kurgulanmış “yeni bir vesayet” rejimi tarafından doldurulduğunu öne süreceğiz. Ayrıca çoğu kez dillendirildiği gibi ordunun iktidar ortağı olmaktan çıkmadığını, bir başka ifadeyle “teslim alınmadığını”, özellikle Kürt sorunu gibi rejimin “kırmızı çizgileri” söz konusu olduğunda karar alma süreçleri üzerindeki etkinliğini sürdürdüğüne dikkat çekeceğiz.

Fakat şu noktanın altını çizmek önem taşıyor: Bütün bu gelişmeler bir boşlukta meydana gelmedi. 2007-2010 dönemini önceleyen süreçte Kürt sorunu ve AB başlıklarında önemli gelişmeler meydana geldi.

- AB Cephesi: Merkel ve Sarkozy, Türkiye “Özel Statülü Ortak Olsun”

2005’de Almanya’da iktidara gelen Merkel ve 2007’de Fransız Cumhurbaşkanı seçilen Sarkozy açıkça Türkiye’nin AB’ye üye olmasına karşı çıktılar ve ikinci sınıf bir demokrasinin uygun düşeceği “özel statülü ortaklık” formülünü ortaya attılar.

Bu gelişmenin Türkiye’ye yansımaları, AB üyelik süreci zoruyla gerçekleştirilen reformların giderek yavaşlaması, hatta askıya alınması oldu. Bu askıya alma sürecinin sonuçlarına aşağıda değineceğiz.

- Kürt Sorununda Şiddete Dönüş ve Devletin Baskıcı Önlemleri

Bilindiği gibi PKK, AKP Hükümeti'nin Kürt sorunun çözümünde somut hiçbir adım atmadığı gerekçesiyle 2004'te tekrar silahlı mücadeleye başladı. Silahlı mücadelenin yeniden başlamasına, artık büyük çoğunluğu kentlere göç etmiş olan Kürtlerin Kürt coğrafyasındaki şehirler ve kasabalarda kitlesel protestoları eşlik etti. Türkiye tarihinde ilk kez meydana gelen bu gelişme üzerine askerler ve AKP Hükümeti ortak önlemler almaya başladılar. Fakat 90'larla karşılaştırıldığında bu önlemlerin ayırt edici bir özelliği vardı. Öcalan'ın Türkiye'ye teslim edilmesiyle ABD "Kürt sorununun reform yoluyla çözülmesini" "tavsiye" etmiş, dolayısıyla Türkiye devletine 90'lardakine benzer kitle katliamlar yapması için zemin kalmamıştı.

Dolayısıyla MGK ve AKP Hükümeti'nin karşı önlemleri "yasal" bir çerçeve kazanmak durumundaydı.

İlk önemli değişiklik 2004'te "AB'ye uyum süreci" çerçevesinde Devlet Güvenlik Mahkemeleri'nin (DGM) kaldırılması ve yerine daha "sivil" görünümlü "Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri"nin kurulmasıyla gerçekleşti. Bunu, 2005'te yeni Türk Ceza Kanunu'nun (TCK) yürürlüğe girmesi ve 2006'da Terörle Mücadele Yasası'nın (TMY) değiştirilmesi izledi.

- TCK ve TMY'de Yapılan Değişiklikler

TCK ve TMY'de özellikle Kürt halkının kitlesel gösterilerini kriminalize etmeye dönük değişiklikler yapıldı. Özellikle Mart 2006'da Diyarbakır'da başlayan ve günlerce süren isyan yeni TMY'nin yasalaşmasında önemli bir rol oynadı. Başbakan R. Tayyip Erdoğan'ın "çocukta olsa, kadın da olsa, güvenlik kuvvetleri gerekeni yapacaktır" dediği bu isyan büyük bir devlet şiddetiyle bastırıldı; ikisi çocuk olmak üzere 10 kişi güvenlik güçleri tarafından öldürüldü.

Söz konusu yasal değişikliklerden önce protesto gösterilerine katılanlar "terör örgütü propagandası" yapmakla yargılanırken, "örgütün üyesi olmamakla birlikte PKK adına suç işledikleri" (TCK, Madde 220/6) gerekçesiyle yargılanmaya başladılar. Sonuç olarak, kitle gösterilerine katılıp Kürtlerin kültürel hakların tanınmasını, Kürt sorununun barışçıl çözümünü ya da A. Öcalan'ın cezaevi koşullarının düzeltilmesini talep edenler, "adeta silahlı PKK 'üyesi' olarak devlete karşı savaşıyor muyuşçasına (TCK Madde 314/2)" yargılandılar. Yapılan yargılamalar sonucunda yetişkinler çoğunlukla 7 ila 15 yıl arasında ceza alırken, çocuklar 4-5 yıl hapis cezasına çarptırıldılar.¹

TCK ve TMY'de yapılan değişiklikler sonrasında iddia makamı sanıkların örgütle organik bağını kanıtlama yükümlülüğünden kurtuldu. "Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgütün amaçları doğrultusunda eylemler yapmak", örneğin barış talep eden bir basın açıklamasına katılmak "örgüt üyesi" olmakla eşdeğer sayılmaya başlandı.

¹ Bkz. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün "Protestoyu Suç Saymak" başlıklı raporu, Kasım 2010, <https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/turkey1110tuwebwcover.pdf>

Yeni TMY sonraki yıllarda çok farklı kesimleri hedef alan operasyonlarda bol bol tanık olacağımız başka kısıtlayıcı hükümler de barındırıyordu: Örneğin savcılara, şüpheliyi gözaltına alındıktan sonra 24 saat avukatıyla görüştürmeme hakkı verildi. *Dosyaya gizlilik kararı konabiliyordu*; yani sanık ve/veya avukatının dosyanın içeriğini incelemesi veya belgelerden örnekler alması istenirse engellenebiliyordu. Böylece şüpheli hakkında tutuklama kararı verildiğinde avukatı müvekkilinin neyle suçlandığını bilmeden tutuklama kararına karşı savunma yapmaya zorlanıyor, sanık ve avukatı isnat edilen suçlama ve delilleri ancak aylar sonra yargılama safhasına geçilip iddianame açıklanınca öğrenebiliyorlardı. Yasanın 9. Maddesi'nde ise TMY kapsamına giren davalara "Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemelerinin" bakacağı belirtilmişti.

- "Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri"

Güya "sivilleşme" adı altında DGM'ler kaldırılmış ve 2005'te Ceza Muhakemeleri Kanunu'nda (CMK) yapılan bir değişiklikle kısmen DGM'lerden bile daha ağır yargılama koşulları içeren "Özel Yetkili Mahkemeler" (ÖYM'ler) kurulmuştu.

ÖYM'ler de tıpkı sıkıyönetim ve DGM'ler gibi olağanüstü mahkemelerdi. CMK'da yapılan "katalog suçlar" tanımlaması sayesinde ÖYM'lerde yargılananların tutuklanması son derece kolaylaştı. Isnat edilen "suç"un katalog suçlar kategorisine girmesi, iktidar odaklarının başta Kürt halkı ve toplumsal muhalefet olmak üzere hedef tahtasına koyduğu her kesimden insanı yargılama sonuçlanmadan yıllarca hapiste tutabilmesine imkân tanıdı.

Katalog suçlar, "suç işlemek amacıyla örgüt kurma"yı, "haksız ekonomik çıkar sağlamak amacıyla kurulmuş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde cebir ve tehdit uygulanarak işlenen suçları", "devletin güvenliğine karşı suçları", ve "anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçları" kapsıyor. Bu suçlar söz konusu olduğunda hâkim, "kuvvetli suç şüphesi" varsa, tutuklama nedeni olup olmadığını araştırmaksızın tutuklama kararı verebiliyor. Ayrıca yargılanan kişilerin mal varlığına el koyulabiliyor, (2015'de "paralel yapı" operasyonları kapsamında Cemaatçi olduğu ileri sürülen İpek-Koza grubu örneğinde gördüğümüz gibi) suçla bağlantılı görülen şirketin yönetimi kayyuma devredilebiliyor. ÖYM'lerin "olağanüstü" mahkemeler olduğuna dair bir başka kanıt da gözaltı süresinin 48 saat olması, bu sürenin 96 saate çıkarılabilmesi, OHAL olması durumunda ise 7 güne kadar uzatılabilmesidir. Yargılama sona ermese bile ÖYM'ler kapsamında yargılanan sanıklar 10 yıl süreyle tutuklu kalabilir.² ÖYM'lerin sanıklara, adil yargılama hakkına açıkça aykırı biçimde ağır cezalar verebilmesini sağlayan bir başka unsur ise "gizli tanık" uygulamasıydı. Pek çok davada "gizli tanık" uygulaması bir istisna olmaktan çıkarıldı ve çoğunlukla polis tarafından ayarlanan "gizli tanık" ifadelerine dayanılarak yargılananlara ağır cezalar verildi.

- Darbe Teşebbüsü: Ergenekon Konjunktürü

2006-2007 yılları, TSK içinde belirli bir kanadın "İslamcı" AKP iktidarına karşı bir darbe ortamı yaratma çabalarına tanık oldu.

² Sonradan bu madde, AKP'nin Cemaate karşı operasyonları döneminde Ergenekon ve benzeri davalarda yargılananlarının tahliye edilmesini ve söz konusu davaların ÖYM'lerin kapsamından çıkarılmasını sağlamak amacıyla 5 yıla sınırlandırıldı.

Cumhuriyet Gazetesi'ne 5, 10 ve 1 Mayıs tarihlerinde olmak üzere bir hafta içinde üç kez el bombaları atıldı. 17 Mayıs 2006'da ise Alparslan Arslan Danıştay 2. Dairesi üyelerine silahlı saldırı gerçekleştirdi, bir üyeyi öldürdü, dört üyeyi ise yaraladı. Her ne hikmete A. Arslan'ın arabasında, Danıştay 2. Dairesi'nin bir öğretmenin dışarıda başörtüsü taktığı için müdür olmasını uygun bulmadığı kararını haberleştiren ve "İşte o üyeler" manşetiyle resimlerini basan *Vakit* gazetesinin nüshası bulundu. Ertesi gün saldırıyı protesto etmek için aralarında Anayasa Mahkemesi, Danıştay, Yargıtay, Sayıştay, Türkiye Barolar Birliği (TBB) temsilcileri, baro başkanları, savcılar, rektörler ve öğretim üyelerinin de bulunduğu bir kalabalık Anıtkabir'i ziyaret etti. Anıtkabir'de Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay adına ortak bir açıklama yapıldı ve iktidar partisi ile *Vakit* gazetesi kast edilerek saldırının gerçekleşmesinde "Saldırıda kimi siyasiler ve basın olumsuz beyanları etkili olmuştur" denildi. ³

Nisan 2007'den itibaren "laikliğin elden gittiği" gerekçesiyle yurdun çeşitli yerlerinde geniş kesimlerin katıldığı "Cumhuriyet Mitingleri" düzenlenmeye başlandı. Bu dönemde karanlık cinayet ve saldırılar art arda gelmeye başladı. 19 Ocak 2007'de Hrant Dink, daha sonra bir devlet organizasyonu olduğu ayan beyan ortaya çıkan bir suikastla katledildi. 5 Şubat'ta Trabzon'daki Santa Maria Kilisesi'nin Katolik rahibi Andrea Santoro öldürüldü. 18 Nisan'da Malatya'da Hıristiyan inancıyla ilgili kitaplar basan Zirve Kitabevi'nde biri Alman vatandaşı üç Hıristiyan boğazları kesilerek katledildiler. Sonradan Nedim Şener gibi bazı gazeteciler, Hrant Dink, Rahip Santoro ve Malatya Zirve Kitabevi cinayetlerinden güvenlik bürokrasisinin en üst düzeyde haberdar olduğunu ve AKP-Cemaat ittifakının Ergenekon operasyonlarına meşruiyet kazandırmak için bu cinayetlere göz yumduğunu ileri sürecekti. ⁴

- **Ordunun Siyaset Üzerindeki Vesayetini Koruma Girişimi: E-Muhtıra ve AKP'yi Kapatma Davası**

Ordunun 90'lı yıllarda siyaset üzerinde sahip olduğu belirleyici gücü restore etme çabaları 2007'de yapılacak Cumhurbaşkanlığı seçimleriyle gündeme geldi. Önce eski Yargıtay Başsavcısı Sabih Kanadoğlu 24 Nisan'da AKP'nin adayı Abdullah Gül'ün seçilmesi için ilk turda en az 367 milletvekilinin hazır bulunması gerektiğini açıkladı. İlk turda yaşanan sayı tartışması üzerine CHP "367 şartını" ön sürerek Anayasa Mahkemesi'nden (AYM) seçimin iptalini istedi.

27 Nisan gecesini ünlü e-muhtıraya tanık olduk: Genelkurmay Başkanlığı internet sitesinde yayımlanan bildiri "Türk Silahlı Kuvvetleri laikliğin kesin savunucusudur" denildi. Hükümeti geri adım attırmaya yönelik bu muhtıra karşısında hükümet bir bildiri yayımlayarak geri adım atmayacağı mesajını verdi.

AYM'nin Cumhurbaşkanlığı seçiminde ilk turu geçersiz sayan kararı üzerine AKP Hükümeti o yıl yapılacak olan genel seçim tarihini 22 Temmuz'a çekti. AKP, askeri baskı karşısında oylarını artırmayı ve A. Gül'ü seçecek milletvekili sayısına ulaşmayı umuyordu.

³ http://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2006/05/060518_turkey_protests.shtml

⁴ <http://www.posta.com.tr/turkiye/HaberDetay/Bu-bir-av-ile-avci-hikayesi.htm?ArticleID=264068>. Bugünlerde Hrant Dink'in katledilmesi planının bu kez Cemaat'e yıkılmaya çalışıldığını gözlemliyoruz.

5 Mayıs 2007’de dönemin Genelkurmay Başkanı Yaşar Büyükanıt ile Başbakan Erdoğan’ın tarihe geçen “Dolmabahçe buluşması” gerçekleşti. Taraflar çıkışta konuşulanları “kendileriyle beraber mezara götüreceklerini” açıkladılar. Dolmabahçe görüşmesi hakkında farklı değerlendirmeler yapıldı. Bunlar arasında, ordunun darbe tehdidinden vazgeçtiği (dolayısıyla Ergenekon operasyonu karşısında harekete geçmeyeceği), buna karşılık AKP Hükümeti’nin ordunun rejime ilişkin “kırmızı çizgileri”ni korumayı taahhüt ettiği makul bir yorum olarak öne çıkıyor diyebiliriz.

22 Temmuz 2007 seçimlerinde askerlerin vesayet rejimini tekrar kurma girişimleri karşısında geri adım atmayan AKP oyların % 47’sini alarak büyük bir başarı kazandı. Ardından 20 Ağustos’ta Meclis’te Cumhurbaşkanlığı seçimi turları başladı. MHP seçime katılarak yeni bir “367 krizinin” çıkmasını önlemiş oldu. Abdullah Gül 28 Ağustos’ta 339 oyla 11. Cumhurbaşkanı seçildi.

Askeri vesayeti restore etme çabasının son halkası, AKP’ye açılan kapatma davası oldu. Yargıtay Başsavcısı 14 Mart 2008’te "*laikliğe aykırı fiillerin odağı haline geldiği*" gerekçesiyle, partinin kapatılması ve Başbakanı T. Erdoğan ve Cumhurbaşkanı Abdullah Gül dahil 71 kişinin 5 yıl süre ile siyasetten uzaklaştırılması istemiyle hazırladığı iddianameyi AYM’ye sundu. AYM iddianameyi 31 Mart 2008 günü kabul etti ve davayı esastan görüşme kararı aldı. 30 Temmuz 2008’de açıklanan AYM kararında, partinin kapatılması reddedildi. 6 üye kapatılması, 5 üye ise kapatılmaması yönünde oy kullandı. Böylece kapatma için gereken nitelikli çoğunluk sağlanmamış oldu. Buna karşın, partinin hazine yardımının kesilmesi karara bağlandı.

AKP’nin kapatılması isteminin kıl payı denebilecek bir farkla AYM’de reddedilmesi belirleyici bir dönüm noktası oldu. E-muhırayla başlayıp kapatma davasına kadar uzanan askeri vesayeti restore etme çabası böylelikle başarısızlıkla sonuçlanmış oldu.

Bu sırada 2007 yılında AKP Hükümeti, emniyet ve yargıda epeyce güçlü olan Cemaatin operasyonel desteğiyle karşı hamlelerine başlamıştı. Ordunun içindeki belirli bir kanadın tasfiyesine dönük art arda davalar açılacak ve çok sayıda emekli ve muvazzaf subay tutuklanacaktı.

- Ordu İçinde Bir Kanadın Tasfiyesi: Ergenekon Davası⁵

Ergenekon davası: Ülkede kaos ortamı yaratarak AKP Hükümeti’ni devirmek üzere darbeci faaliyetler yürüttüğü, asker ve sivillerden oluştuğu öne sürülen “Ergenekon Terör Örgütü”ne (ETÖ) ilişkin ilk soruşturma, Haziran 2007’de Ümraniye’deki bir gecekonuda el bombalarının bulunmasıyla başladı. Ardından bir dizi operasyonla devam etti. Her operasyon zamanlama bakımından askeri vesayeti restore etme ve AKP’yi kapatma

⁵ Bu bölümde ordu içinde hangi kanadın tasfiye edildiğine ilişkin bazı görüşlerimiz olmasına karşın bunları olgularla temellendiremedik. Bu nedenle spekülasyon olabilecek tespitlerden kaçındık. Bu konudaki analiz ve olgu eksikliği öncelikle yakın dönemde ordudaki kanatları analiz eden ciddi çalışmalar yapılmamış olmasından kaynaklanıyor. Bununla birlikte yazar ve gazeteciler arasında ağırlık kazanan yorumun, Ergenekon operasyonlarıyla tasfiye edilen kesimin Türkiye’nin Batı bloğundan uzaklaşmasını, bölge ülkeleri ve Şangay İşbirliği Örgütü’nü oluşturan Rusya, Çin gibi ülkeler bloğuyla daha yakın ilişkiler kurmasını savunan “Avrasyacı” kanat olduğu söylenebilir.

girişimlerine bir yanıt niteliğindedir. Örneğin, Yargıtay Başsavcısı'nın AKP hakkında inceleme başlatmasını izleyen günlerde, 2 Ocak 2008'de aralarında "301. madde davalarının" ünlü milliyetçi figürü Avukat Kemal Kerinçsiz ve adı faili meçhullerle birlikte anılan emekli General Veli Küçük'ün de bulunduğu 33 kişi tutuklandı. AYM'de AKP'yi kapatma davası açılmasından bir hafta sonra, 22 Mart'ta İlhan Selçuk ve İÜ eski rektörü Kemal Alemderoğlu gözüne alındı ve İP Genel Başkanı Doğu Perinçek tutuklandı. Yargıtay Başsavcısı'nın AYM'ye AKP'nin kapatılmasına ilişkin esas hakkındaki mütalaasını sunduğu gün ise bu kez emekli orgeneral Şener Eruygur ve Hurşit Tolon gözüne alındılar. 25 Temmuz 2008'de 1. Ergenekon iddianamesi kabul edildi ve dava süreci başladı.

Sonraki süreçte AKP ve Cemaat'in ortaklaşa yürüttükleri Ergenekon operasyonları devam etti. 18 Eylül 2008'de JİTEM'in kurucusu olduğu söylenen emekli Albay Arif Doğan, 7 Ocak 2009'da eski Özel Harekat Dairesi Başkanvekili İbrahim Şahin, eski MGK Genel Sekreteri emekli orgeneral Tuncer Kılıç, Genelkurmay eski Hukuk Müşaviri emekli General Erdal Şenel, YÖK eski başkanı Kemal Gürüz ve eski Organize Suçlarla Şube Müdürü Adil Serdar Saçan gibi üst düzey isimler gözüne alındılar. Yeni operasyonlarla birlikte 25 Mart 2009'da Ergenekon davasının 2. iddianamesi mahkemece kabul edildi. 5 Ağustos 2009'da ise 3. Ergenekon iddianamesi kabul edildi. Daha sonra bu iddianameler birleştirildi.

Aslında süreç içinde Ergenekon davası, aralarında bağlantı kurması giderek zorlaşan ayrı ayrı açılmış tam 23 davanın birleştirildiği, içine pek çok farklı unsurun doldurulduğu bir ana davaya, daha doğrusu bir "torba davaya" dönüştü.⁶ Bu farklı unsurlar aynı torbanın içine doldurulurken iki nokta dikkat çekti: Birincisi Ergenekon davası, şu veya bu şekilde darbeci faaliyetlere dahil olmuş olan askeri kanadın dışına, ordu içinde daha geniş bir çevreye doğru genişletildi. Örneğin emekli olduktan kısa süre sonra Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ tutuklandı ve "terör örgütü kurma" suçundan müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Böylece dava, özellikle Cemaat'in orduya tam bir gözdağı verme aracı haline geldi.⁷ İkincisi, Ergenekon davası AKP-Cemaat iktidar bloğuna karşı sivil alanda muhalefet eden veya seküler eğitimi destekleyen çeşitli kesimleri ve kurumları da kapsadı. OdaTV davası ve iki muhalif gazeteci Ahmet Şık ile Nedim Şener'in tutuklanması, Ergenekon Davası'nın aynı zamanda muhalif kesimlere gözdağı vermek üzere araçsallaştırıldığını gösterdi. Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği ve Çağdaş Eğitim Vakfı yöneticileri hakkında açılan dava ise seküler eğitimi destekleyen kuruluşların kriminalize edilmesini amaçlamıştı.

Ergenekon davasıyla birleştirilen 23 ayrı iddianameden bazıları şunlardı:

⁶ Rejimin düşman ilan ettiği farklı kesimlerin kamuoyunda az çok meşruiyet kazanan toplu davalara "dahil edilmesi" uygulaması günümüzde de süregidiyor. Can Dündar ve Erdem Gül hakkında "casusluk" ve "silahlı terör örgütüne bilerek ve isteyerek yardım etme" suçlamasıyla iddianame hazırlayan Savcı, sanıkların dosyasının Cemaate karşı açılan "Selam Tevhid'de Kumpas" davasıyla birleştirilmesini talep ediyor.

<http://www.sabah.com.tr/gundem/2016/02/05/can-dundar-ve-erdem-gul-hakkindaki-iddianame-kabul-edildi>

⁷ Daha sonraları Cemaat'in inisiyatifinde çoğunlukla sahte delillere dayanarak açılan "Askeri Casusluk Davası" gibi bazı davalar ise daha somut bir amaca hizmet edecekti: TSK'nın komuta kademesinin ele geçirilmesi için yüksek rütbelilerin tasfiyesi ve Cemaatçi kadroların hızla yükselmesinin sağlanması.

- *Cumhuriyet* gazetesine ve Danıştay'a yapılan saldırılar dolayısıyla açılan davalar.
- Haziran 2012'de aralarında eski Malatya İl Jandarma Alay Komutanı Mehmet Ülger'in de bulunduğu 19 sanık hakkında açılan dava. Sanıklar 2007 yılında 3 Hristiyan'ın öldürüldüğü Zirve Yayınevi katliamını azmettirmek ve Ergenekon üyesi olmakla suçlanıyordu.
- 30 sanıklı darbe planları davası. İddiaya göre dönemin kuvvet komutanları 2003-2004 yıllarında mevcut hükümeti silah zoru ile devirip anti-demokratik yollarla devlet idaresini ele geçirmek üzere Sarıkız, Ayışığı, Yakamoz ve Eldiven kod adlı planlar hazırlamışlardı.
- 12 Haziran 2009'da *Taraf* gazetesinde manşetten verilen "İrticayla Mücadele Eylem Planı" başlıklı belge üzerine açılan İrticayla Mücadelede Eylem Planı davası. Genelkurmay'da çalışan Albay Dursun Çiçek'in hazırladığı iddia edilen belgenin AKP ile Gülen hareketine yönelik kara propaganda, komplo ve yıpratma planları içerdiği öne sürülmüştü.
- Temmuz 2011'de iddianamesi kabul edilen İnternet andıcı davası. Sonradan İrticayla Mücadele Eylem Planı davasıyla birleştirilen davada sanıklar hükümet aleyhinde kara propaganda ve psikolojik harekât amaçlı web siteleri kurmakla suçlanmışlardı. 6 Ocak 2012'de eski Genelkurmay Başkanı İlker Başbuğ internet andıcı davası kapsamında "silahlı terör örgütü yöneticiliği ve hükümeti ortadan kaldırmaya teşebbüs" suçlamalarıyla tutuklandı. Ergenekon Davası sonuçlandığında İ. Başbuğ müebbet hapis cezasına çarptırıldı. Yargılama sürerken Cemaat'in orduya dönük operasyonlarda fazla ileri gittiğini ima eden Başbakan R. T. Erdoğan, "İlker paşamızla alakalı olarak yapılan benzetmeleri ve yakıştırmaları asla doğru bulmuyorum" dedi. AB, 2012 yılında açıkladığı İlerleme Raporu'nda ise İ. Başbuğ'un tutukluluğundan iki kez söz edildi; uzun tutukluluk süresi ve çok geniş kapsamlı iddianameler gibi nedenler yargılamaların "hukuka uygunluğunun kamuoyu tarafından kayda değer ölçüde sorgulanmasına yol açmıştır" denildi.
- Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneği (ÇYDD) ve Çağdaş Eğitim Vakfı'nın (ÇEV) 8 yöneticisi hakkında Ergenekon Terör Örgütü'ne üye olmaktan açılan dava. ÇYDD yöneticilerine yöneltilen suçlamalar, derneğin bir şubesinde incelemeye alınan bir bilgisayarda bulunduğu öne sürülen belgelere dayandırılmıştı. Buna karşın, dava aşamasında hazırlanan bilirkişi raporunda, delil olarak gösterilen tüm dosyaların bilgisayara polis tarafından el konulduktan sonra yüklendiği belirtildi.
- 9 Eylül 2011'de kabul edilen iddianameyle açılan 14 sanıklı Odatv davası. Sanıklar arasında Yalçın Küçük, Soner Yalçın, Ahmet Şık, Nedim Şener, Hanefi Avcı, Doğan Yurdakul gibi şahsiyetlerin de bulunduğu davada, Odatv internet sitesi Ergenekon Örgütü'nün medya ayağı olmakla suçlandı. Odatv ofisindeki bilgisayarda ele geçirildiği söylenen ve "AKP'ye karşı mücadeleyi" konu alan dosyalar davanın esas delili olarak gösterildi. Destekleyici deliller ise AKP karşıtı içerik taşıyan haberler ve

kitaplardı.⁸ Dava sırasında avukatlar bilgisayardan alınan kopyaların bilirkişiler tarafından incelenmek üzere ODTÜ'ye, Yıldız Teknik Üniversitesi'ne ve ABD'deki bir adli bilişim şirketine gönderdiler. Gelen her üç raporda da davanın ana delili durumundaki dosyaların bilgisayara dışarıdan bir virüs aracılığıyla yerleştirildiği sonucuna varıldı.⁹

Ergenekon davasıyla ilgili söylenebilecek ilk şey, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana demokratikleşmenin önündeki en önemli engel olan "derin devlet" ya da "kontrgerilla" örgütlenmesiyle hesaplaşma iddiasıyla yola çıkmış olmasına rağmen, gerçekte iktidar odakları arasında bir iç mücadele işlevi görmüş olmasıdır. Örneğin ilk Ergenekon iddianamesinde, Silopi kayıpları Ebubekir Deniz ile Serdar Tanış'ın, 90'lı yılların Kürt siyasetçi, aydın ve işadamları Vedat Aydın, Mehmet Sincar, Musa Anter ve Savaş Buldan'ın katledilmelerine ayrıntılı şekilde yer verilmişti. Buna karşın, faili meçhul cinayetler ve yargısız infazlarda yaşamlarını yitirenlerin yakınlarının yaptıkları müdahillik başvurularının çoğu reddedildi. Hukukçular Derneği, Demokratik Toplum Partisi (DTP), İnsan Hakları Derneği, Çağdaş Hukukçular Derneği ve Diyarbakır Barosu'nun müdahillik talepleri de benzer şekilde reddedildi. Ergenekon soruşturması kapsamında Gazi katliamı da yeniden gündeme gelmişti. Ergenekon iddianamesindeki gizli tanık ifadesine göre, Gazi mahallesi katliamı emrinin Veli Küçük tarafından verildiği söylenmişti. Fakat Gazi Mahallesi katliamında yaşamını yitirenlerin yaptığı müdahillik başvurusu da reddedildi.

Dolayısıyla devlet içindeki karanlık odakların temizlenmesi hedefiyle yapıldığı öne sürülen Ergenekon operasyonları başlangıçta toplumun geniş kesimlerinden destek görse de, iddianameler açıklandıkça hiçbir sanığın faili meçhuller, kayıplar ve diğer ağır insan hakları ihlalleriyle suçlanmadığı açığa çıkmıştır. Sanıklar esas olarak sadece AKP hükümetini devirmek, darbe yapmak ve benzeri fiillerle suçlanmıştır. Ergenekon davalarında "JİTEM", "Özel Harp Dairesi" ve benzeri yapılar gündeme gelmemiş, devletin 90'lı yıllarda Kürt isyanını, 80 öncesinde ise devrimci mücadeleyi bastırmak için başvurduğu kurumsal yapılar titizlikle davanın dışında tutulmuştur.

Ergenekon davasıyla ilgili söylenebilecek ikinci nokta ise şudur: AKP-Cemaat koalisyonu, özellikle emniyet teşkilatı ve yargıda güçlenen Cemaat örgütlenmesi aracılığıyla devlet iktidarının vazgeçilmez ortağı orduya karşı bir denge oluşturmuş ve Batı bloğunun da desteğiyle siyaset üzerindeki askeri vesayet sistemini önemli ölçüde geriletmiştir. Bununla birlikte, AKP-Cemaat koalisyonu, askeri vesayeti geriletip iktidar odaklarından ordu karşısında yeni bir denge oluşturabilmesini, emniyet-yargı merkezli yeni bir vesayet rejimi tesis etmeye borçludur. Bu yeni vesayet rejimi, 2000'lerin ortalarında "terörle mücadelenin

⁸ Bkz. <http://haber.sol.org.tr/medya/odativ-davasini-anlama-kilavuzu-1-gazeteciler-neyle-suclaniyor-kanitlar-neler-haberi-49698>

⁹ Bkz. <http://haber.sol.org.tr/medya/odativ-davasini-anlama-kilavuzu-2-dijital-dokumanlar-virusle-migeldi-haberi-49770>

güçlendirilmesi” gerekçesiyle TCK ve TMY’de yapılan değişikliklerden ve Özel Yetkili Mahkemeler düzeninden fazlasıyla yararlanmıştı.

Emniyet-yargı merkezli yeni vesayet rejimi, bir süre sonra ordu içindeki darbeci kanadı tasfiye etmekle yetinmemiş, ÇYDD ve ÇEV örneklerinde olduğu gibi sivil alandaki rakip oluşumları da tasfiyeye yönelmiştir. Yine Ahmet Şık ile Nedim Şener örneklerinde gördüğümüz gibi, AKP-Cemaat koalisyonuna muhalefet edenleri de cezalandırma amaçlı operasyonlar düzenlemiştir. Bunlar yapılırken adil yargılanma hakkı, savunma hakkı gibi temel insan hakları çiğnenmiş, emniyet tarafından sahte kanıtlar üretilmiştir. Böylece Türkiye Cumhuriyeti’nde yaşayan hemen herkesin sadece isimsiz ihbar mektuplarına, gizli tanık ifadelerine, telefon dinleme kayıtlarına ve dijital belgelere dayanılarak gerçek ya da hayali bir “terör örgütü” kurmak ve üye olmaktan yargılanmasını ve yıllarca cezaevinde tutulmasını sağlayabilecek yeni bir baskı aygıtı oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın sonraki bölümlerinde görüleceği gibi, bu baskı aygıtı devlet iktidarından daha fazla pay isteyen Cemaat tarafından, T. Erdoğan ve AKP’ye karşı darbe amacıyla kullanılacaktı. T. Erdoğan ve AKP hükümetleri de Cemaati tasfiye etmeye yönelik karşı hamlelerinde yine aynı baskı aygıtından yararlanacaklardı.

Temmuz 2008’de 1. Ergenekon iddianamesinin kabulüyle Ergenekon davası başlarken, emniyet-yargı merkezli aynı baskı mekanizması çok geçmeden Kürt siyasi hareketini hedef alacaktı. Bu kez ordunun da önde gelen mimarlarından olduğu Kürt Hareketi’ni zayıflatıp marjinalleştirme konsepti devreye sokulacak ve binlerce kişinin cezaevine atılacağı KCK operasyonları başlayacaktı.

- Kürtler Üzerinde Kitlesele Baskı: KCK Operasyonları ve DTP’nin Kapatılması

Ne zaman başladığı kesin olarak bilinmemekle birlikte, en geç 2008’de başladığı kesin olan, MİT yetkilileri ile o zamanlar Başbakanlık Müsteşar Yardımcısı olan Hakan Fidan ve üst düzey PKK yetkilileri arasındaki Oslo görüşmeleri (“Birinci Açılım Süreci”) sürerken Kürt Hareketi’ne dönük kitlesele tutuklamalar başladı. Bu tutuklamalar, resmi kaynaklarca PKK’nin şehir yapılanması olduğu öne sürülen KCK’nin çökertilmesini esas aldığı için “KCK operasyonları” olarak adlandırıldı.

Dalgalar halinde devam eden KCK operasyonlarının, AKP ve Cemaat’ın ordu içindeki bir kanadın tasfiyesine yönelik Ergenekon, Balyoz ve benzeri operasyonların/ davaların bütün hızıyla devam ettiği bir döneme denk gelmesi ilginçtir. Gelişmeler, geleneksel devleti temsil eden askeriyenin “darbeci” denilen kanadın tasfiyesine onay verdiğini, buna karşın rejimin “kırmızı çizgilerinin” koruyucusu olarak iktidarın güçlü bir ortağı olmayı sürdürdüğünü göstermektedir. Dolayısıyla KCK operasyonlarının, “operatif” güç olarak Cemaat’ın adı öne çıkmakla birlikte, ordu-AKP ve Cemaat’ten oluşan üçlü iktidar yapısının ortak kararıyla yapıldığı söylenebilir.

KCK’nin “Türkiye Meclisi”ni hedef aldığı öne sürülen ilk KCK operasyonu, Demokratik Toplum Partisi’nin (DTP) bir önceki yerel seçimlere göre kazandığı belediye sayısını 57’den 98’e yükselttiği, dolayısıyla önemli bir siyasi başarı kazandığı 29 Mart 2009 Yerel

Seçimleri'nin hemen ardından, 14 Nisan'da yapıldı. 9 Haziran 2010 tarihli iddianame ile 151 kişi hakkında dava açıldı.

Kürt Hareketi'nin esas olarak sivil siyaset alanındaki kadrolarına dönük 2. KCK operasyonu ise Aralık 2009'da gerçekleşti. Çoğu belediye başkanı ve siyasetçi sivil siyaset alanındaki kadroların elleri kelepçeli şekilde tek sıra halinde dizilerek gözaltına alınması işte bu operasyonla gerçekleşti.

KCK operasyonları burada durmadı ve çok sayıda kişinin tutuklanmasıyla devam etti. Hedef, özellikle yerel alanda çalışan Kürt siyasetçileri, aktivistler, çeşitli kurum yöneticileri, DTP yönetici ve üyeleri idi.

Özellikle Ekim ve Kasım 2011'de, o dönem MGK'da benimsenen ve "Kürt Hareketi'ni" silahlı ve sivil kanatlarıyla birlikte büyük ölçüde tasfiye etmeyi hedefleyen -zaman zaman "Sri Lanka" konsepti" olarak da adlandırılan- strateji doğrultusunda KCK operasyonlarının kapsamı genişletildi.

28 Ekim'de İstanbul'daki Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) -Aralık 2009'da DTP kapatılmış ve yerine BDP kurulmuştu- il ve ilçe yöneticilerini ve Siyaset Akademisi'nde çalışanları kapsayan bir operasyon yapıldı. Profesör Büşra Ersanlı ve yayıncı Ragıp Zarakolu da bu operasyonda tutuklananlar arasındaydı. 19 Mart 2012'de açılan davada 193 sanık vardı.

20 Kasım'da bu kez Kürt Hareketi'nin basın ayağını hedef alan bir operasyon düzenlendi. Kürt Hareketi'ni destekleyen gazeteler ve haber ajansları basıldı. 27 Nisan 2012'de büyük bölümü basın mensubu 44 kişi hakkında dava açıldı.

İki gün sonra, yani 2 Kasım'da ise Öcalan'ın müvekkilliğini üstlenen Asrın Hukuk Bürosu avukatlarına dönük başka bir "KCK operasyonu" düzenlendi. 3 Nisan 2012'de açılan "İstanbul KCK Avukatlar" davası kapsamında 50 sanık yargılandı.

25 Haziran 2012'de yapılan son kapsamlı operasyon, Kürt Hareketi'ne yasal alanda hayat hakkı tanımamak adına bu kez sendikalara uzanıyordu. Özellikle KESK'teki "yurtsever emekçiler" kadrolarını hedef alan operasyonda, aralarında KESK Genel Başkanı Lami Özgen'in de bulunduğu 72 sendikacı gözaltına alındı; 28'i tutuklandı.

- KCK Operasyonları tam bir "siyasi soykırım"a dönüştü

Haziran 2012'de yapılan bir basın toplantısında Sabahat Tuncel KCK operasyonları kapsamında 8.000 civarında kişinin tutuklandığını, aralarında 35 belediye başkanının, 193 seçilmiş BDP'linin olduğunu açıkladı.¹⁰ Bu durum, 2011 yılında AKP Hükümeti'nin "demokratik siyasi kanallar açık, isteyenler Meclis'te siyaset yapabilir, biz Kürtlerin haklarını tanıyacağız, ancak teröre karşı çok güçlü bir mücadele veriyoruz" şeklinde özetlenebilecek olan "dağda şahin, ovada güvercin" konseptinin aslında büyük bir yalandan ibaret olduğunu gösterdi. 8.000 civarındaki siyasetçi, belediye başkanı, aktivist, gazeteci, avukat ve

¹⁰ Bkz. <http://bianet.org/bianet/siyaset/139309-kck-davasi-turkiye-nin-demokratik-geleceginin-davasidir>

sendikacının tutuklu olduğu bir ülkede haliyle siyaset yapacak bir “ova” da kalmamış oluyordu.

Toparlamak adına KCK operasyonları hakkında şunları söyleyebiliriz:

- 1) KCK operasyonları ve davaları, Ergenekon ve Balyoz operasyonlarını/ davalarını da gerçekleştiren yeni vesayet rejiminin dayandığı aynı baskı aygıtı aracılığıyla, emniyet-yargıda oluşturulan yeni mekanizma tarafından yürütüldü. Davalar, Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemeleri’nde görüldü. Askeri vesayeti geriletmek adına ordu içindeki bir kanadın tasfiyesinde işlevsel olan aynı baskı aygıtı, bu kez iktidarın diğer ortağı olan orduyla tam bir ittifak içinde Kürt Hareketi’ne karşı bir devlet stratejisini hayata geçirmek üzere kullanıldı. Tek bir silahın dahi bulunamadığı KCK operasyonlarının ardından hazırlanan iddianameler, çoğu kez telefon kayıtlarından kes-yapıştır tekniğiyle üretilen hukuksuz “delillere” dayanıyordu.
- 2) KCK operasyonlarını Oslo görüşmelerinden ve 31 Temmuz 2009’da İçişleri Bakanı Beşir Atalay’ın resmi olarak başladığını belirttiği “açılım sürecinden” bağımsız ele alamayız. AKP’nin sözcülüğünü yaptığı, fakat bir devlet projesi olarak gündeme gelen “Kürt açılımı”, TRT Şeş’in yayına başlaması, bazı yerleşim yerlerinin isimlerinin iade edilmesi, Kürtçe kursların açılması, Kürt dili yüksek lisans programlarının açılması gibi çok sınırlı bazı hakların tanınması karşılığında yasal Kürt muhalefetinin PKK’nin etkisinden arındırılmasını hedefliyordu. Daha açık bir ifadeyle, Kürdistan’da PKK’nin öngördüğü yeni bir toplumsal düzeni aşağıdan yukarıya inşa etme iddiasındaki KCK ile yasal Kürt siyasetinin bağının koparılması amaçlanmıştı. Bir yandan operasyonlar devam ederken diğer yandan DTP sürekli olarak “terörle arana mesafe koy” baskısı altına alındı. DTP, bu baskılara direnmenin ve çözümün adresi olarak A. Öcalan ile Kandil’i işaret etmesinin bedelini Aralık 2009’da kapatılmakla ödedi. Böylelikle KCK operasyonları giderek yoğunlaştı ve yasal alandaki Kürt muhalefeti marjinalize etmenin bir aracına dönüştü. Yasal Kürt Hareketi’yle PKK’nin bağını koparma çabası üzerinden gelişen KCK operasyonları zamanla Kürt Hareketi’ni topyekun tasfiye etme planına evrildi (“Sri Lanka” konsepti). 2010-2012 arasında PKK’nin tek yanlı ateşkes ilan ettiği dönemler dışında askeri operasyonlar ve çatışmalar yoğunlaştı. 28 Aralık gecesi 34 Kürt köylüsünün F-16’lardan atılan bombalarla öldürüldüğü Roboski katliamı bu sürecin doruk noktası oldu. Bu dönemde güvenlik güçleri, gerilla ve sivil halktan 1.000’e yakın kişi yaşamını yitirdi.

- **12 Eylül 2010 Referandumu**
- *Referenduma sunulan paket*

12 Eylül 2010 referandumunu, yeni vesayet rejiminin tesisi açısından kritik önemdedir. Halkoyuna sunulan anayasa değişiklik paketinin yasalaşmasıyla birlikte AKP’yle ittifak halindeki Cemaat, Hâkimler Savcılar Yüksek Kurulu’nda (HSYK) tam anlamıyla hâkimiyet kuracaktır. Bir kez HSYK’da hâkimiyet kurulduktan sonra süreç içinde yüksek mahkemeler de (Yargıtay, Danıştay ve Anayasa Mahkemesi) yeni vesayet rejiminin denetimine girmeye

başlayacaktır. Sonuç olarak 12 Eylül referandumunu, emniyet-yargı merkezli yeni vesayet rejiminin yargı ayağını sağlama alma ve belirli bir süreliğine Cemaat'in mutlak iktidarına terk etme işlevi görecektir.

12 Eylül referandumuyla oylamaya sunulan anayasa değişiklikleri, askeri vesayetın temel ayaklarından biri olan yüksek yargıdaki hâkim Kemalist eliti tasfiye etmeyi amaçlar. Yeni vesayet rejiminin kuruluşunun diğer aşamalarında olduğu gibi bu aşama da, değişiklik paketi yargıdaki 12 Eylül ürünü oligarşik yapıyı hedef aldığı için, köklü bir “demokratikleşme” adımı olarak lanse edilir. Bu yolla geniş bir toplumsal rıza devşirilir. Gerçekte olup biten, Cumhuriyet tarihi boyunca bir baskı aygıtı olarak çalışan yargı mekanizmasının el değiştirmesidir.

12 Eylül'de referanduma sunulan paket, kafa karışıklığı yaratmak ve halk desteğini kazanmak için farklı alanlarda çok sayıda farklı düzenlemeyi bir araya getirir. Bazı düzenlemeler gerçekten de nispi bir demokratik içeriğe sahiptir.¹¹ Yeni haklar getiriyor gibi görünen bazı maddeler ise gerçekte önceki yıllarda kazanılan bazı hakların allanıp pullanıp yeni haklar gibi gösterilmesinden ibarettir.¹²

Referanduma sunulan Anayasa değişikliklerinin kalbini yargıyla ilgili düzenlemeler oluşturur. Aşağıda kısaca bunları ele alıyoruz:

- En önemli değişiklik HSYK üyelerinin atanması/seçilmesiyle ilgili olanıdır. HSYK üye sayısı “7 asil 5 yedek üyeden”, “22 asil 12 yedek üyeye” çıkarılır. HSYK'nın yüksek mahkeme üyelerini seçtiği, yüksek mahkeme üyelerinin de HSYK üyelerini belirlediği döngüsel bir seçim sistemine dayanan, böylece Kemalist elitin egemenliğini garanti eden eski sistem yerine sayısı arttırılan üyelerin bir kısmının seçimi/atanması başka kurumlara bırakılır. Örneğin HSYK'nın bir asil ve bir yedek üyesi artık -o zamanlar Cemaat'in denetimindeki- Adalet Akademisi Genel Kurulu tarafından; 10 asil üye ve 7 yedek üyesi doğrudan 1. sınıfa ayrılmış bütün hâkim ve savcılar tarafından; 4 asil üye ise üniversitelerin hukuk kürsülerindeki öğretim üyeleri ile avukatlar arasından Cumhurbaşkanınca seçilecektir. Cemaatin yargı aygıtındaki gücü göz önüne alındığında, hâkim ve savcıların yapacakları seçimlerin nasıl sonuçlanacağı az çok bellidir.

¹¹Örneğin paket, siyasi partilerin kapatılmasının kısmen zorlaştırılmasını öngörüyordu. Bir siyasi partinin kapatılabilmesi için Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu üyelerinin 2/3'ünün oyu gerekecekti. Böylece çoğunluk koşulu yerine “nitelikli çoğunluk” koşulu aranacaktı. Diğer yandan, Askeri Yargı'nın alanı daraltılıyor, askerlerin bu mahkemelerde yargılanması sadece askeri görevleriyle ilgili suçlarla sınırlandırılıyordu. Askerlerin, “devletin güvenliğine” ve “anayasal düzene” karşı işledikleri suçlara sivil mahkemelerce bakılacaktı. https://tr.wikipedia.org/wiki/2010_Türkiye_anayasa_değişikliği_referandumu

¹² Örneğin referandum paketi, devlet memurlarına “toplu sözleşme” hakkı getiriyordu. Oysa memurlar daha önce de hükümet yetkilileriyle “toplu görüşme” yapma hakkına sahipti. Yeni düzenleme grev hakkı tanımadan, görüşmelerde uzlaşma sağlamaması halinde “uzlaşma kurulu”na başvurma “hakkı” getiriyor, bu kurulun kararının kesin olacağını ve yargıya başvurulamayacağını öngörüyordu.

<http://www.r-demir.com/makalelergsboncekilergoster.aspx?m=156>

- İkinci kritik değişiklik, AYM üyelerinin sayısı ve nasıl seçileceği/ atanacağıyla ilgilidir. AYM üyelerinin sayısı “11 asil, 4 yedek üyeden” “17 asil üyeye” yükseltilir. Üyelerin bir kısmının seçimi/ atanması ise o zamanlar Kemalist elitin denetimindeki Yargıtay ve Danıştay dışındaki başka kurumlar eliyle yapılacaktır. Örneğin Sayıştay’ın önereceği 2 üye ile baro başkanlarının önerecekleri avukat üye TBMM tarafından seçilecektir. YÖK’ün önereceği üye sayısı artırılır; Cumhurbaşkanı’nın üst kademe yöneticiler ve avukatlar arasından seçeceği asil üye sayısı ise 3’ten 4’e yükseltilir.

Öngörülen ve zamanla büyük ölçüde gerçekleşecek olan kurgu şöyledir: Öncelikle HSYK seçimleriyle HSYK’da hâkimiyet kurulacak, ardından HSYK’nın Yargıtay, Danıştay üyelerinin seçimindeki ağırlığı sayesinde Yargıtay ve Danıştay’da çoğunluk sağlanacak ve sonunda sıra AYM’ye gelecektir.

- *Referandum sonucu*

Anayasa değişiklikleri % 57,9 “evet” oyuna karşılık % 42,1 “hayır” oyuyla kabul edilir. Geleneksel vesayet sistemini savunan CHP ile MHP “hayır” propagandası yaparlar. demokrat-sol kesimler ikiye bölünür. “Demokrat Yargı Derneği” gibi gerçekten demokrat örgütlerin, bazı sol ve liberal çevrelerin başını çektiği “yetmez ama evet” kampanyası, değişiklik paketinin yetersizliğini vurgularken “demokratik” niteliğinin ağır bastığını savunur. Daha geleneksel sol çevrelerle “ulusalcı” kesimler ise “hayır” kampanyası yürütür. Legal alanda Kürt siyasi hareketini temsil eden BDP ise “boykot” çağrısı yapar; çağrı özellikle Kürdistan’da etkili olur.¹³

Referandum sonuçları AB yetkilileri tarafından demokratikleşme ve AB normlarına uyum yolunda atılmış önemli bir adım olarak değerlendirilirken genel olarak Batı bloğu tarafından da sonuçlar olumlu karşılanır.

- *Referandumdan sonra: Cemaatin HSYK’yi ele geçirmesi, Özel Yetkili Mahkemelerde Sıkı Bir Denetim Kurması*

Referandum, AKP ile Cemaat arasındaki güç ilişkileri açısından son derece önemli sonuçlar doğurur. HSYK seçimlerinde büyük üstünlük sağlayan “liste” her ne kadar muhalefet partileri tarafından “HSYK”yı ele geçiren hükümet listesi” olarak duyurulsa da aslında “Cemaatin listesi”dir. Hâkim ve savcılar arasında düzenlenen seçimlerde Adalet Bakanı ve Müsteşarı’nın girişimleri, “Cemaat projelerinin” hayata geçirilmesinin bir aracına dönüşür. Belli ki Hükümet’in HSYK seçimleri sayesinde genel olarak yargı düzeni ve özellikle de Özel Yetkili Mahkemeler üzerinde sıkı bir denetim kurmayı başaran Cemaat’ten tek istediği eski

¹³ BDP’nin güçlü olduğu illerden Hakkari’de oylamaya katılım oranı % 7’de kalırken Şırnak’ta da % 22’de kalır. Diyarbakır’da katılım oranı % 35, Batman’da % 40, Mardin’de % 43, Van’da % 43,3, Siirt’te % 51, Muş’ta % 54, Iğdır’da % 55, Ağrı’da % 54 olarak gerçekleşir. Buna karşın Bingöl, Bitlis ve Dersim’de BDP’nin “boykot çağrısı” aynı karşılığı bulmaz ve katılım oranları % 67 ile % 78 arasında değişim gösterir. Kürt illerinde oylamaya katılan seçmenlerin ezici çoğunluğu “evet” oyu kullanırlar.
<http://www.acikgazete.com/yazarlar/birol-ertan/2010/09/13/anayasa-degisikligi-referandum-sonucunun-degerlendirilmesi.htm>

yargı iktidarını alaşağı etmesidir. Böylece AKP Hükümeti yargı karabasanından kurtulacağını umar.¹⁴

Buna karşın “yeni yargı düzeni”, T. Erdoğan ve Hükümet’in hareket alanını giderek sınırlayan hamlelerde bulunmakta gecikmez. T. Erdoğan’ı ve Hükümet’i işlerin kendi kontrollerinden çıkabileceği yolunda endişelendiren iki önemli gelişme yaşanır: Fenerbahçe’ye şike operasyonu (3 Temmuz 2011) ve İlker Başbuğ’un tutuklanması (6 Ocak 2012).

Bundan sonraki dönem, iyice tahkim edilmiş yeni vesayet rejiminin iki bileşeni arasında devlet aygıtlarına hâkim olmak konusunda kıyasıya bir iktidar mücadelesine tanık olacaktır.

¹⁴ Bkz. Orhan Gazi Ertekin “Kırmızı Başlıklı Kızın Maceraları”, *Türkleşmek, İslamlaşmak, Memurlaşmak* içinde, Orhan Gazi Ertekin, Faruk Özsu, Nika Yayınevi, 2013.